

บทที่ 2 สถานการณ์สับปะรดบริโภคภาคใต้ตอนล่าง
มีโอกาสทางการตลาดสูงทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ

มีจุดแข็ง ด้านเอกลักษณ์สินค้า และราคาสูง

การผลิตสับปะรดในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่างมีพื้นที่ปลูกในปี 2550 จำนวน 13,848 ไร่ โดยในแต่ละปีมี 3 จังหวัดที่มีการปลูกพื้นที่มากได้แก่จังหวัด พัทลุง มีพื้นที่ปลูกประมาณ ร้อยละ 56 รองลงมาคือสงขลา ประมาณ ร้อยละ 16 และนราธิวาส ประมาณร้อยละ 13 ผลผลิตรวมทั้งภาคประมาณ 29,117 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 3.7-5.7 ตัน/ไร่ เกษตรกรในภาคใต้ตอนล่างนิยมปลูกสับปะรดเป็นพืชแซมในสวนยางพารา การเพิ่มผลพื้นที่ปลูกจึงขึ้นกับปริมาณพื้นที่ยางพาราปลูกใหม่ซึ่งในแต่ละปีจะมีพื้นที่ประมาณ 47,000 ไร่/ปี จึงถือเป็นโอกาสดีที่สามารถขยายการผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อไป

ตารางที่ 3 แหล่งปลูกสับปะรดในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง

แหล่งปลูก	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
พัทลุง	7,638	56.3
สงขลา	2,215	16.3
นราธิวาส	1,723	12.7
ตรัง	1,293	9.5
ปัตตานี	647	4.8
สตูล	39	0.3
ยะลา	10	0.1
รวม	13,565	100.0

หมายเหตุ รายงานพื้นที่ปลูกตามข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ จังหวัดพัทลุง (2550) สงขลา (2550) ตรัง (2552) ปัตตานี (2551) สตูล (2552) ยะลา (2552) นราธิวาส (สำนักงานเกษตรจังหวัด,2553)

จุดอ่อน จุดแข็ง (SWOT analysis)

จุดแข็ง การขนส่งดี เข้าถึงตลาด หาแรงงานได้เพียงพอ แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในชุมชนและภาครัฐ เกษตรกรมีอำนาจการต่อรองราคาได้ตามคุณภาพ มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลิตภัณฑ์ จุดแข็งที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสับปะรดบริโภคภาคใต้ตอนล่าง โดยเฉพาะในจังหวัดพัทลุงซึ่งเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด พบว่า เกษตรกรขายสับปะรดผลสดได้ราคาสูง เช่นในปี 2551-2553 การซื้อขายผลผลิตในสวนเกษตรกร จะแบ่งเป็น 3 เกรด เล็ก กลาง ใหญ่ ตามขนาดน้ำหนักผล คือ ผลขนาดเล็ก น้อยกว่า 1.5 กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ 4 บาท ผลขนาดกลาง 1.5-1.8 กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ 7 บาท ผลขนาดใหญ่ 1.8

กิโลกรัมขึ้นไป ราคา กิโลกรัมละ 9.50 บาท ราคาผลผลิต ณ แผงคัดแยก ขายผลผลิตหน้าแผง ราคา กิโลกรัมละ 15-20 บาท ขายพ่อค้าส่งต่างจังหวัด ราคา กิโลกรัมละ 7-15 บาท ขายให้โรงงานอุตสาหกรรมในภาคกลางราคา กิโลกรัมละ 4-8 บาท

จุดอ่อน เกิดโรคเหี่ยว โรคเน่าระบาด ทำให้ผลผลิตต่ำ ได้รับการถ่ายทอดความรู้น้อย คนไม่ดี เกษตรกรผู้ผลิตขาดการรวมกลุ่ม แรงงานรับจ้างมีผลกับการใช้เทคโนโลยี หน่อพันธุ์ในพื้นที่ไม่ได้รับความเชื่อถือเรื่องคุณภาพ ต้นทุนการผลิตสูง พื้นที่ปลูกไม่เพียงพอกับความต้องการ และอาศัยน้ำฝนอย่างเดียว

อุปสรรค พึ่งพาการซื้อหน่อพันธุ์จากนอกพื้นที่ อยู่ไกลโรงงานแปรรูป ยังขาดการสนับสนุนเทคโนโลยีที่เหมาะสม และระยะเวลาผ่อนชำระเงินกู้เร็วเกินไป

โอกาส มีตลาดรองรับอย่างเพียงพอ มีหน่วยงานสนับสนุน ใกล้เคียงตลาดต่างประเทศ และกฎระเบียบของการค้าการส่งออกไม่ยุ่งยาก

แผนความต้องการของชุมชนในการพัฒนาการผลิตสับปะรด

ด้านประสิทธิภาพการผลิต พบว่า ผลผลิตต่ำ จากการเกิดโรคเหี่ยวระบาดรุนแรง บางแปลงการระบาดครอบคลุมพื้นที่เกือบทั่วทั้งแปลง สาเหตุเกิดจากเกษตรกรขาดวิธีการจัดการโรคเหี่ยวที่ได้ผล ตั้งแต่ขั้นตอนการคัดเลือก และจัดการหน่อพันธุ์ที่ทนทาน โรค การจัดการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเหี่ยว นอกจากนั้นพบปัญหาเปอร์เซ็นต์การออกดอกน้อย ประมาณร้อยละ 70 จากการใช้ถ่านแก๊สบังคับดอก และการเพิ่มพื้นที่ระบาดของวัชพืชหญาบหยา (*Asystasia* sp. เกษตรกรเรียกหญ้าดอกขาว) ที่ยังไม่มีวิธีการใช้สารเคมีกำจัดที่เหมาะสม

ด้านคุณภาพผลผลิต ผลผลิตมีจำนวนผลคุณภาพเนื้อแก้วยังมีน้อย ประมาณร้อยละ 30-40 ของผลผลิต ซึ่งลักษณะเนื้อแก้วเป็นผลที่มีรสหวานเป็นที่ต้องการของลูกค้า และจำหน่ายได้ราคาสูงกว่าผลธรรมดาเกือบเท่าตัว

-**ด้านต้นทุนการผลิตสูง** ต้นทุนการผลิตปี 2551 จำนวน 22,370 บาท/ไร่ หรือ 4.5 บาท/กิโลกรัม (คิดที่ผลผลิต 5 ตัน/ไร่) ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นเกิดจากปัจจัยการผลิตที่มีสัดส่วนต้นทุนประมาณร้อยละ 75.5 และยังมีแนวโน้มราคาเพิ่มขึ้นอีกในปีต่อไป นอกจากนั้นพบว่าเกิดจากการใส่ปุ๋ยที่ผิดวิธี คือแบบหว่านระหว่างแถวทำให้ใช้ปุ๋ยมากเกินไปจนความจำเป็น แนวทางการแก้ปัญหาการผลิตพบว่า ชุมชนและนักวิจัยจำเป็นต้องร่วมกันหาวิธีการและดำเนินการแก้ปัญหาต่างๆ ให้ได้ผล โดยการวิจัยและพัฒนา ควบคู่กับการสาธิตแนะนำ ในเรื่องดังต่อไปนี้

- 1) การแก้ปัญหาโรคเหี่ยว
- 2) การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้สารบังคับดอก
- 3) การเพิ่มผลผลิตเนื้อแก้วและเพิ่มขนาดผลตามความต้องการของตลาด
- 4) การจัดการหญ้าบหยา
- 5) การใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องในกาบใบล่างแทนการหว่านระหว่างแถวเพื่อลดต้นทุนค่าปุ๋ย

ตารางที่ 4 ประเด็นปัญหาและจุดคอขวด (Critical point) การผลิตสับปะรดของเกษตรกรผู้นำ จังหวัดพัทลุง

ประเด็นปัญหา	สถานการณ์ปัจจุบัน	สาเหตุ	เป้าหมายและความต้องการชุมชน
ประสิทธิภาพ	ผลผลิตของเกษตรกร ทั่วไป น้อยกว่า 5 ตัน/ไร่ ผลผลิตเกษตรกรผู้นำ 6-8 ตัน/ไร่	-เป็น โรคเหี่ยว ประมาณ 50% -จำนวนต้นออกดอกหลังบังคับ ดอกมีประมาณ 70% -หญ้าบาหยาขนาดใหญ่	-ผลผลิตประมาณ 8-10 ตัน/ไร่ -ต้นเป็น โรคเหี่ยวไม่เกิน 5 % -จำนวนต้นออกดอกหลังบังคับ ดอกมากกว่า 90 % -วิธีกำจัดหญ้าบาหยาที่ได้ผล
คุณภาพผล	ผลเนื้อแก้ว 30-40%	การใช้ปุ๋ยที่ไม่เหมาะสม	ผลเนื้อแก้ว ประมาณ 70%
ต้นทุน	4.5 บาท/กิโลกรัม (ที่ผลผลิต 5 ตัน/ไร่)	การใช้ปุ๋ยที่ไม่ถูกวิธี ใช้ปุ๋ยราคาแพง	ลดต้นทุนการผลิต และลดต้นทุน การใช้ปุ๋ย

ตารางที่ 5 ต้นทุนผันแปรการผลิตสับปะรด ของเกษตรกรจังหวัดพัทลุง ปี2551 (จำนวน 5,320 ตัน/ไร่)

รายการ	บาท/ไร่
1.ค่าวัสดุ	16,890
-ค่าหน่อพันธุ์	7,448
-ค่าปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15	4,256
-ค่าปุ๋ยเคมีสูตร 21-0-0	4,256
-ค่าสารกำจัดวัชพืช	540
-ค่าสารบังคับดอก	390
2.ค่าแรงงาน	5,480
-ค่าเตรียมดิน	700
-ค่าจ้างปลูก	1,064
-ค่าใส่ปุ๋ยเคมี	426
-ค่าพ่นปุ๋ย	300
-ค่าจ้างกำจัดวัชพืช	260
-ค่าจ้างหยอดแก๊ส	480
-ค่าแกะจุก	250
-ค่าเก็บผลผลิต	2,000
รวมต้นทุนผันแปร	22,370

ภาพสวนสับปะรดในภาคใต้ตอนล่าง

จังหวัดพัทลุง

จังหวัดยะลา

จังหวัดปัตตานี

จังหวัดนราธิวาส